

जनता शिक्षण संस्थेचे,
किसन वीर महाविद्यालय, वाई
शिवाजी विद्यापीठ परीक्षा
राज्यशास्त्र विभाग
बी . ए. भाग १ सेम २
प्रश्न संच

❖ बहुपर्यायी प्रश्न

१) भारतामध्ये कोणत्या प्रकारची लोकशाही आहे? Which type of democracy is there in India?

अ) ससदीय लोकशाही	a) Parliamentary Democracy
ब) अध्यक्षीय लोकशाही	b) Presidential Democracy
क) प्रत्यक्षीय लोकशाही	c) Real Democracy
ड) एकाधिकारशाही	d) Dictatorship

२) राष्ट्रपती पदाच्या उमेदवाराचे वय किमान किती वर्ष पूर्ण असावे लागते What is the minimum age of a presidential candidate?

अ) २५	a) 25
ब) ३०	b) 30
क) ३५	c) 35
ड) ४५	d) 45

३) घटना समितीच्या प्रमुख सदस्यांमध्ये खालीलपैकी कोणाचा समावेश करता येणार नाही? Who of the following was not the Member of Constituents Assembly?

अ) डॉ. राजेन्द्र प्रसाद	a) Dr Rajendra Prasad
ब) मौलाना आझाद	b) Maulana azad
क) महात्मा गांधी	c) M. Gandhi
ड) गोविंद वल्लभपंत	d) Govind vallabhpanth

४) भारतीय राज्यघटनेत सद्या किती अधिकार आहेत? How many rights does the Indian Constitution currently have?

अ) ६	a) 6
ब) ५	b) 5
क) ४	c) 4
ड) ७	d) 7

५) भारतीय राज्यघटनेत प्रस्तावनेत कोणत्या संकल्पनेवर अग्रक्रम दिला आहे. To which concept of the following has been given priority in the proposal of Preamble if Indian Constitution?

अ) स्वातंत्र्य	a) Freedom
ब) समता	b) Equality
क) न्याय	c) Justice
ड) बंधुभाव	d) Brotherhood

६) लोकसभेत अँग्लो इंडियन जमातीचे किमान ----- सदस्य असतात. What is the minimum number of members Aglo-Indian tribe in the Lok Sabha ?

अ) ३	a) 3

ब) २	b)2
क) १	c)1
ड) ८	d)8

७) लोकसभेचे कामकाज सुरु करण्यासाठी किमान किती सदस्य उपस्थित असणे आवश्यक असते. ....is the minimum number of members required to start the proceedings of the Lok Sabha

अ) ५५	a)55
ब) २५	b)25
क) ४५	c)45
ड) ६५	d)65

८) संविधानातील कोणत्या संविधान दुरुस्तीनुसार पंचायत समितीला संवैधानिक दर्जा प्राप्त झाला? According to which amendment of the Constitution, Panchayat Samiti got constitutional status?

अ) ७१ वी	a) 71
ब) ७२ वी	b)72
क) ७३ वी	c)73
ड) ७४ वी	d) 74

९) संविधान सभेतील मुलभूत हक्क आणि अल्पसंख्याक समितीचे अध्यक्ष कोण होते? Who was the Chairman of the Committee on Fundamental Rights and Minorities in the constitute assembly?

अ) डॉ. बी. आर आंबेडकर	a) Dr B.R .Ambedkar
ब) जे. बी. कृपलानी	b)J.B .Kruplani
क) सरदार वल्लभभाई पटेल	c) Sardar Vallabhbhai Patel
ड) जवाहरलाल नेहरू	d)Pandit Nehru

१०) भारतीय राज्यघटनेची उद्देशपत्रीका प्रथमतः केव्हा दुरुस्त करण्यात आली. When was the Preamble of the Indian Constitution amended firstly ?

अ) १९५०	a)1950
ब) १९६६	b)1966
क) १९७६	c)1976
ड) १९८६	d)1986

११) खालीलपैकी कोणती भाषा भारताची अधिकृत भाषा नाही ? Which of the following is not an official language of India?

अ) मराठी	a) Marathi
ब) सिंधी	b)Sindhi
क) मारवाडी	c)Marwadi
ड) संथाली	d)Santhali

१२) लोकसभेच्या विविध समित्यांवर सभासदांच्या नेमणुका करण्याचे अधिकार कोणास आहेत? Who has the power to appoint members to various committees of Lok Sabha ?

अ) राष्ट्रपती	a)President
ब) पंतप्रधान	b)Prime Minister
क) मंत्रीमंडळ	c)cabinet
ड) लोक सभेची सभापती	d)Speaker of the Lok Sabha

१३) भारतात केंद्रीय कॅबिनेटचा अध्यक्ष कोण असतो? Who is the Chairman of Union Cabinet in India ?

अ) राष्ट्रपती	a)The President

- ब) लोकसभा सभापती   b) The Speaker of the Lok Sabha
 क) पंतप्रधान   c) The Prime Minister
 ड) वित्तमंत्री   d) The Finance Minister

१४) सामान्यपणे संघराज्य पध्दतीत कोणत्या पध्दतीचे विधिमंडळ असते? What kind of legislature is in the federal system?

- अ) द्विग्रही   a) Binary legislature
 ब) एकग्रही   b) Single legislature
 क) बहुग्रही   c) Multiple legislature
 ड) यापैकी नाही   d) Not one of these

१५) भारतीय राज्यघटनेत कलम ५१ 'अ' कशा संबधी आहे. The article 51-A of the Indian Constitution is about...

- अ) मूलभूत कर्तव्ये   a) basic duties
 ब) मूलभूत हक्क   b) basic rights
 क) मार्गदर्शक तत्व   c) guidelines
 ड) राष्ट्रपती   d) president

१६) कोणत्या कायद्याने अस्पृश्यता समाप्त करण्यात आली? Which law ended Untouchability?

- अ) १९३५ चा कायदा   a) law of 1935
 ब) १९४७ चा कायदा   b) law of 1947
 क) १९५१ चा कायदा   c) law of 1951
 ड) १९५५ चा कायदा   d) law of 1955

१७) भारतीय राज्यघटनेचा सरनामा कोणी लिहला होता? Who wrote the Preamble of the Indian Constitution?

- अ) डॉ. राजेंद्रप्रसाद   a) Dr Rajendra Prasad
 ब) म. गांधी   b) M. Gandhi
 क) पंडीत नेहरू   c) Pandit Nehru
 ड) सरदार वल्लभभाई पटेल   d) Sardar Vallabhbhai Patel

१८) घटना समितीचे कामकाज किती दिवस चालले होते? How many days did the Constituent Assembly took to accomplish its work?

- अ) २ वर्ष ११ महिने १८ दिवस   a) 2 years 11 months 18 days
 ब) २ वर्ष १० महिने २८ दिवस   b) 2 years 10 months 28 days
 क) १ वर्ष १२ महिने १८ दिवस   c) 1 year 12 months 18 days
 ड) २ वर्ष २२ महिने १८ दिवस   d) 2 year 22 months 18 days

१९) राज्यघटनेतील कोणत्या कलमात मूलभूत हक्कांची तरतूद केली आहे? Which articles of the Constitution of India makes Provision of fundamental rights?

- अ) कलम १२ ते ३५   a) Articles 12 to 35
 ब) कलम १२ ते २५   b) Articles 12 to 25
 क) कलम १२ ते २०   c) Articles 12 to 20
 ड) कलम १० ते २५   d) Articles 10 to 25

२०) भारताच्या राज्यघटनेच्या उद्देशपत्रिकेवर ----- प्रभाव दिसतो. Which Constitution of the following has great effect on the Preamble of Indian Constitution?

- अ) अमेरिकेची राज्यघटना a) Constitution of America
 ब) इंग्लंडची राज्यघटना b) Constitution of England
 क) जापानची राज्यघटना c) Constitution of Japan
 ड) कॅनडाची राज्यघटना d) Constitution of Canada

२१) घटनेत किती मूलभूत कर्तव्ये आहेत? What are the basic duties in the Constitution of India ?

- अ) १० a)10
 ब) ९ b)9
क) ११ c) 11
 ड) १२ d)12

२२) भारत हे खालील पैकी कोणत्या प्रकारचे राष्ट्र आहे? What kind of nation is India?

- अ) साम्यवादी a) Communist
 ब) भांडवलवादी b) Capitalist
क) धर्मनिरपेक्ष c) Secular
 ड) यापैकी नाही. d) Not one of these

२३) भारतीय राज्यघटनेची अमलबजावणी कधी झाली? When was the Constitution of India implemented ?

- अ) नोव्हेंबर २६, १९४९ a) on Nov 26 1949
 ब) जानेवारी २६, १९४९ b) on 26 Jan 1949
क) जानेवारी २६, १९५० c) on 26 Jan 1950
 ड) नोव्हेंबर १०, १९४९ d) on 10 Nov 1949

२४) भारतीय राज्यघटनेत एकूण किती कलमे आहेत? How many articles are in the Indian Constitution ?

- अ) ३९५ कलमे a) 395 article**
 ब) ३९७ कलमे b) 397 article
 क) ३५९ कलमे c) 359 article
 ड) ३६९ कलमे d) 369 article

२५) मानवी हक्क दिन कोणत्या दिवशी साजरा केला जातो? On which date the Human Rights day is celebrated

- अ) १० डिसेंबर a) 10 December**
 ब) १० नोव्हेंबर b) 10 November
 क) ११ जुलै c) 11 July
 ड) १९ डिसेंबर d) 9 December

२६) भारतीय राज्यघटनेची उद्देशपत्रीका प्रथमतः केव्हा दुरुस्त करण्यात आली. When was the Preamble of the Indian Constitution amended firstly ?

- अ) १९५० a) 1950
 ब) १९६६ b) 1966
क) १९७६ c) 1976
 ड) १९८६ d) 1986

२७) राष्ट्रपती पदाच्या उमेदवाराचे वय किमान किती वर्ष पूर्ण असावे लागते What is the minimum age of a presidential candidate?

अ) २५	a) 25
ब) ३०	b) 30
क) ३५	c) 35
ड) ४५	d) 45

२८) घटना समितीच्या प्रमुख सदस्यांमध्ये खालीलपैकी कोणाचा समावेश करता येणार नाही? Who of the following was not the Member of Constituents Assembly?

अ) डॉ. राजेन्द्र प्रसाद	a) Dr Rajendra Prasad
ब) मौलाना आझाद	b) Maulana azad
क) महात्मा गांधी	c) M. Gandhi
ड) गोविंद वल्लभपंत	d) Govind vallabhpanth

२९) भारतीय राज्यघटनेत सद्या किती अधिकार आहेत? How many rights does the Indian Constitution currently have?

अ) ६	a) 6
ब) ५	b) 5
क) ४	c) 4
ड) ७	d) 7

३०) भारतीय राज्यघटनेत प्रस्तावनेत कोणत्या संकल्पनेवर अग्रक्रम दिला आहे. To which concept of the following has been given priority in the proposal of Preamble if Indian Constitution?

अ) स्वातंत्र्य	a) Freedom
ब) समता	b) Equality
क) न्याय	c) Justice
ड) बंधुभाव	d) Brotherhood

३१) लोकसभेत अँग्लो इंडियन जमातीचे किमान ----- सदस्य असतात. What is the minimum number of members Aglo-Indian tribe in the Lok Sabha ?

अ) ३	a) 3
ब) २	b) 2
क) १	c) 1
ड) ८	d) 8

३२) लोकसभेचे कामकाज सुरु करण्यासाठी किमान किती सदस्य उपस्थित असणे आवश्यक असते. ....is the minimum number of members required to start the proceedings of the Lok Sabha

अ) ५५	a) 55
ब) २५	b) 25
क) ४५	c) 45
ड) ६५	d) 65

३३) संविधानातील कोणत्या संविधान दुरूस्तीनुसार पंचायत समितीला संवैधानिक दर्जा प्राप्त झाला? According to which amendment of the Constitution, Panchayat Samiti got constitutional status?

अ) ७१ वी	a) 71
ब) ७२ वी	b) 72
क) ७३ वी	c) 73

ड) ७४ नी d) 74

३४) संविधान सभेतील मुलभूत हक्क आणि अल्पसंख्याक समितीचे अध्यक्ष कोण होते? Who was the Chairman of the Committee on Fundamental Rights and Minorities in the constitute assembly?

- अ) डॉ. बी. आर आंबेडकर a) Dr B.R .Ambedkar
ब) जे. बी. कृपलानी b)J.B .Kruplani
क) सरदार वल्लभभाई पटेल c) Sardar Vallabhbhai Patel
ड) जवाहरलाल नेहरू d)Pandit Nehru

३५) भारतामध्ये कोणत्या प्रकारची लोकशाही आहे? Which type of democracy is there in India?

- अ) ससदीय लोकशाही a) Parliamentary Democracy
ब) अध्यक्षीय लोकशाही b)Presidential Democracy
क) प्रत्यक्षीय लोकशाही c)Real Democracy
ड) एकाधिकारशाही d) Dictatorship

३६) खालीलपैकी कोणती भाषा भारताची अधिकृत भाषा नाही ? Which of the following is not an official language of India?

- अ) मराठी a) Marathi
ब) सिंधी b)Sindhi
क) मारवाडी c)Marwadi
ड) संथाली d)Santhali

३७) लोकसभेच्या विविध समित्यांवर सभासदांच्या नेमणुका करण्याचे अधिकार कोणास आहेत? Who has the power to appoint members to various committees of Lok Sabha ?

- अ) राष्ट्रपती a)President
ब) पंतप्रधान b)Prime Minister
क) मंत्रीमंडळ c)cabinet
ड) लोक सभेची सभापती d)Speaker of the Lok Sabha

३८) भारतात केंद्रीय कॅबिनेटचा अध्यक्ष कोण असतो? Who is the Chairman of Union Cabinet in India ?

- अ) राष्ट्रपती a)The President
ब) लोकसभा सभापती b) The Speaker of theLok Sabha
क) पंतप्रधान c) The Prime Minister
ड) वित्तमंत्री d) The Finance Minister

३९) सामान्यपणे संघराज्य पध्दतीत कोणत्या पध्दतीचे विधिमंडळ असते? What kind of legislature is in the federal system?

- अ) द्विग्रही a) Binary legislature
ब) एकग्रही b)Single legislature
क) बहुग्रही c) Multiple legislature
ड) यापैकी नाही d) Not one of these

४०) भारतीय राज्यघटनेत कलम ५१ 'अ' कशा संबधी आहे. The article 51-A of the Indian Constitution is about...

- अ) मूलभूत कर्तव्ये a) basic duties
ब) मूलभूत हक्क b)basic rights
क) मार्गदर्शक तत्व c) guidelines

ड) राष्ट्रपती d)president

४१) कोणत्या कायद्याने अस्पृश्यता समाप्त करण्यात आली? Which law ended Untouchability?

- अ) १९३५ चा कायदा a)law of 1935
ब) १९४७ चा कायदा b)law of 1947
क) १९५१ चा कायदा c) law of 1951
ड) १९५५ चा कायदा d)law of 1955

४२) भारतीय राज्यघटनेचा सरनामा कोणी लिहला होता? Who wrote the Preamble of the Indian Constitution?

- अ) डॉ. राजेंद्रप्रसाद a) Dr Rajendra Prasad
ब) म. गांधी b)M .Gandhi
क) पंडीत नेहरू c)Pandit Nehru
ड) सरदार वल्लभभाई पटेल d) Sardar Vallabhbai Patel

४३) घटना समितीचे कामकाज किती दिवस चालले होते? How many days did the Constitue Assembly took to accomplish its work?

- अ) २ वर्ष ११ महिने १८ दिवस a) 2 years 11 months 18 days
ब) २ वर्ष १० महिने २८ दिवस b) 2 years 10 months 28 days
क) १ वर्ष १२ महिने १८ दिवस c) 1 year 12 months 18 days
ड) २ वर्ष २२ महिने १८ दिवस d) 2 year 22 months 18 days

४४) राज्यघटनेतील कोणत्या कलमात मूलभूत हक्कांची तरतूद केली आहे? Which articles of the Constitution of India makes Provision of fundamental rights?

- अ) कलम १२ ते ३५ a) Articles 12 to 35
ब) कलम १२ ते २५ b) Articles 12 to 25
क) कलम १२ ते २० c) Articles 12 to 20
ड) कलम १० ते २५ d) Articles 10 to 25

४५) भारताच्या राज्यघटनेच्या उद्देशपत्रिकेवर ----- प्रभाव दिसतो. Which Constitution of the following has great effect on the Preamble of Indian Constitution?

- अ) अमेरिकेची राज्यघटना a) Constitution of America
ब) इंग्लंडची राज्यघटना b) Constitution of England
क) जापानची राज्यघटना c) Constitution of Japan
ड) कॅनडाची राज्यघटना d)Constitution of Canada

४६) घटनेत किती मूलभूत कर्तव्ये आहेत? What are the basic duties in the Constitution of India ?

- अ) १० a)10
ब) ९ b)9
क) ११ c) 11
ड) १२ d)12

४६) भारत हे खालील पैकी कोणत्या प्रकारचे राष्ट्र आहे? What kind of nation is India?

- अ) साम्यवादी a) Communist
ब) भांडवलवादी b)Capitalist
क) धर्मनिरपेक्ष c)Secular
ड) यापैकी नाही. d)Not one of these

४८) भारतीय राज्यघटनेची अमलबजावणी कधी झाली? When was the Constitution of India implemented ?

अ) नोव्हेंबर २६, १९४९	a) on Nov 26 1949
ब) जानेवारी २६, १९४९	b) on 26 Jan 1949
क) जानेवारी २६, १९५०	c) on 26 Jan 1950
ड) नोव्हेंबर १०, १९४९	d) on 10 Nov 1949

४९) भारतीय राज्यघटनेत एकूण किती कलमे आहेत? How many articles are in the Indian Constitution ?

अ) ३९५ कलमे	a) 395 article
ब) ३९७ कलमे	b) 397 article
क) ३५९ कलमे	c) 359 article
ड) ३६९ कलमे	d) 369 article

५०) मानवी हक्क दिन कोणत्या दिवशी साजरा केला जातो? On which date the Human Rights day is celebrated

अ) १० डिसेंबर	a) 10 December
ब) १० नोव्हेंबर	b) 10 November
क) ११ जुलै	c) 11 July
ड) १९ डिसेंबर	d) 9 December

❖ दीर्घोत्तरी प्रश्न

- १) भारतीय राज्यघटनेची उगमस्थाने स्पष्ट करा.
- २) भारतीय राज्यघटनेची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा .
- ३) भारतीय राज्यघटनेच्या उद्देश पत्रिकेवर भाष्य करा.
- ४) भारतीय राज्यघटनेतील मुलभूत कर्तव्य सांगून त्यांचे टीकात्मक मूल्यमापन करा.
- ५) भारतीय संविधानातील मुलभूत अधिकार स्पष्ट करा .
- ६) लोकसभेची रचना, अधिकार व कार्ये स्पष्ट करा.
- ७) राज्यसभा या सभागृहाची रचना, अधिकार व कार्ये स्पष्ट करा.
- ८) राष्ट्रपतींचे अधिकार व कार्ये स्पष्ट करा.
- ९) केंद्रीय मंत्रिमंडळाची रचना, अधिकार व कार्ये स्पष्ट करा.
- १०) सर्वोच्च न्यायालयाची रचना अधिकार व कार्ये स्पष्ट करा.

❖ टिप लिहा

- १) मोर्ले - मिंटो सुधारणा कायदा
- २) भारतीय संविधानातील धर्मनिरपेक्षतेचे तत्व
- ३) १९३५च्या कायद्याची वैशिष्ट्ये
- ४) भारतीय राज्यघटना समिती

- ५) घटनात्मक उपाययोजनांचा अधिकार
- ६) लोकसभेचा सभापती
- ७) मंत्रिमंडळाची वैशिष्ट्ये
- ८) राष्ट्रपतींचे आणीबाणी विषयक अधिकार
- ९) संसदीय शासन पद्धतीतील पंतप्रधानांची भूमिका
- १०) राज्यसभेचे सभापती
- ११) भारताचे उपराष्ट्रापती
- १२) स्वातंत्र्याचा अधिकार
- १३) न्यायालयीन पुनर्विलोकन
- १४) सर्वोच्च न्यायालयाचे प्रारंभिक अधिकार क्षेत्र
- १५) भारतीय राज्यघटनेची ऐतिहासिक पार्श्वभूमी
- १६) घटना समितीच्या कार्याचा आढावा
- १७) १९१९ चा मॉटेन्यू – चेम्सफर्ड सुधारणा कायदा
- १८) समतेचा अधिकार
- १९) मुलभूत कर्तव्ये
- २०) भारतीय संविधानातील आर्थिक मार्गदर्शक तत्वे